

рамліва нацягвалі спадніцы на каленкі, каб не паказваць зашытых дзірачак ці пакрытых лякам для пазногцяў зацяжак. Цэлыя *калготкі* жанчыны ашчаджалі, каб апрануць у тэатар, на важнае спатканьне ці да лекара. А ў прыбіральнях ці ваннах пакоях на сьценах можна было ўбачыць кардонныя фігуркі заходніх прыгажуняў, выразаныя з каробчак з-пад *калготак*.

Напрыканцы 80-х у моду ўвайшлі *калготкі* двух колераў — ружовага і блакітнага. Іх насілі ўсе. Чорныя *калготкі* таксама не выходзілі з моды.

Цяпер добрыя *калготы* ў Беларусі каштуюць каля пяціх даляраў ЗША. Віцебскія і берасьцейскія вырабы называць пяшчотным словам „*калготкі*“ цяжка, як і аддаць за іх нават сымбалічную грашовую суму. Самыя зграбныя ножкі будуць незаўважаныя: увага зафіксуе агідны цагляны колер.

Мужчыны любяць паўтараць, што мацней вабяць усё ж панчохі. А беларускія жанчыны збольшага выбіраюць *калготкі*, і прычына не ў абыхавасьці да сябе, яны проста ведаюць — што ні апрані, мужчынская ўвага хуткапыльная.

Калёнія

Рыгор Барадулін

На латвін *„colonia“* — селішча.

Слова шматзначнае. Гэта — і супольнасьць птушак і жывёлаў, і сукупнасьць грамадзянаў якой-небудзь дзяржавы ў іншай краіне, гэта і краіна пад уладаю чужой дзяржавы, мэтраполіі.

У *калёніях* птушак і жывёлаў дзейнічае закон сілы і парадку, натуральны адбор, суладзьдзе з прыродай. У людзей, як заўсёды, усё болей вытанчана ў сваёй жорсткасьці ды вонкава прыхавана. І розныя папраўчыя, жаночыя ды дзіцячыя працоўныя *калёніі* трымаюцца на прымусе, на прыдушэньні волі асобы.

У савецкай імперыі *калёніі* называліся сацыялістычнымі рэспублікамі. У Беларусі ў свой час спрыялі прагрэсу *каляністы*, асабліва зь Нямеччыны. Яны ставілі элеватары, млыны, лесапільны, будавалі камяніцы. *Калёніі* гэтыя вылучаліся высокай культурай земляробства, рознай вытворчасці і рамэстваў. Багата на нашых землях было і пасяленцаў-*каляністаў* латышоў.

І ў гады рэпрэсіў ці ня ўсе *каляністы* былі сасланыя ў Сібір, раскулачаныя. Адно назовы вёсак нагадваюць яшчэ пра *каляністаў*, руплівых ды кемлівых гаспадароў.

Слова *калёнія* паступова сыходзіць з актыўнага ўжытку у размаітых сваіх значэньнях. Хіба толькі застаецца ў асноўным, як азначэньне месца адбыцьця пакараньня.

Калыханка

Віталь Цыганкоў

Зьбеглі зайкі ўсе ў лясы,
Змоўклі птушак галасы,
І буслы ў гняздо схавалі
Свае доўгія насы.

Напэўна, пасля „Касіў Ясь канюшыну“ гэтая *калыханка* на словы Генадзя Бураўкіна застаецца адной з самых вядомых беларускамоўных песняў. І выглядае, што гэта тая рэдкая беларуская песня, якая падабаецца ўсім, незалежна ад веку і нацыянальнасці.

Калыханкі бацькі ўсяго сьвету адвеку сьпяваюць сваім дзецям. У суседніх славянскіх народаў „калыханка“ гучыць вельмі падобна: па-польску — „*kolysanka*“, па-ўкраінску — „*колыска*“, па-чэску — „*ukolébavka*“.

Калыханка — гэта не народная песня, якую сьпявалі ўсёй вёскай, усімі пакаленьнямі. *Калыханка* — справа больш інтымная, яна не падыходзіць да масавага выкананьня на вячорках. З-за гэтага, дарэчы, амаль не існуе фальклёрных збораў *калыханак* — такія песні людзі сьпяваюць толькі сваім дзецям.

На жаль, большасьць людзей ня памятае словаў і мэлэдый *калыханак*, што ім сьпявалі маці. Таму *калыханкі* заставаліся ў сямейнай памяці толькі ў тым выпадку, калі бабуля, гушкаючы ўжо сваіх унукаў, сьпявала старыя *калыханкі*. Зь пераездам беларусаў у гарады падобная сувязь абарвалася. Большасьць сёньняшніх гараджанаў ня ведае ніякіх сямейных *калыханак*, прыдумляючы сваё альбо сьпяваючы штосьці агульнавядомае.

Хоць за апошнія гады зьявілася даволі многа разнастайнай беларускай музычнай прадукцыі, касэтаў зь беларускімі *калыханкамі* пакуль няма. Дзіцячай беларускамоўнай літаратуры, аднак, даволі шмат, і ў гэтых кніжках можна знайсці і беларускія *калыханкі*. Нам з жонкай прыйшлася даспадобы такая:

Ходзіць певень па капусьце,
Носіць сон у белае хусьце.
Усім дзеткам прадаваў,
А Багусьцы дарма даў.

Зрэшты, часам бацькі пад *калыханкі* перарабляюць проста лірычныя песні: тут і „Шуміце, бярозы“, і „У суботу Янка“, і нават застольная „Ад панядзелка да панядзелка“. Усё прыдасца, абы дзіцятка заснула.

Каляды

Сяргей Шупа

Сярод усіх нашых сёньняшніх сьвятаў само гэтае слова — *Каляды* — самае нерэлігійнае, самае народнае, амаль нехрысьціянскае. Яно й ня дзіва — бо слова *Каляды* вядзе радавод ад рымскіх „*календаў*“ — вясёлых паганскіх сьвятаў на пачатку кожнага месяца.

Таму розныя нашыя цэрквы наагул спрабуюць яго пазьбягаць — яны кажуць: Нараджэньне Хрыстова, Ражаство, Раство.

Слова *Каляды* ёсьць бадай што ўва ўсіх славянскіх мовах, але значыць яно там пераважна толькі вясёлую й забаўную частку сьвята — звычай *калядаваньня* і самыя песні, што пры гэтым сьпяваюцца. Затое літоўскі назоў „*kalėdos*“, запазычаны ў беларусаў, захоўвае ў нашых суседзяў увесь багавейны арэол сьвятасці.

А для беларусаў *Каляды* — лішняя нагода парадавацца. Нашы людзі казалі: *Калядкі* — вясёлыя сьвяткі: *бліны ды аладкі*. Што яшчэ чалавеку трэба для шчасця?